

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 dep
0030 OSLO

Saksb.: Hildegunn Estensen
e-post: fmnohes@fylkesmannen.no
Tlf: 75 53 15 03
Vår ref: 2014/4032
Deres ref:
Vår dato: 01.09.2014
Deres dato:
Arkivkode: 721.10

Høringsuttalelse fra Fylkesmannen i Nordland - Plikt til å stille vilkår om aktivitet ved tildeling av økonomisk stønad - endring i lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen § 20

Fylkesmannen i Nordland viser til høringsbrev datert 04.06.2014.

Fylkesmannen er positiv til at Navs arbeid med oppfølging av sosialhjelpsmottakere evalueres og at det stilles krav til kvaliteten i dette arbeidet. Analyse av Nav-kontorenes vilkårsbruk er viktig, og Fylkesmannen har stor fokus på hvordan vilkår brukes og kan/bør brukes i ulike møter med Nav-ansatte.

Gjeldene rett

Det **kan** stilles vilkår for tildeling av økonomisk stønad, i tilfeller der dette bidrar til å gjøre brukeren i stand til å sørge for sitt eget livsopphold.

Departementets forslag

Det **skal** stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad med mindre tungtveiende grunner taler mot det.

Formålet med vilkårssettingen enten en **kan** eller som utgangspunkt **skal** gjøre det, er det samme – vilkår skal være ett bidrag til at vedkommende blir uavhengig av sosialhjelp.

Fylkesmannens kommentarer

Departementets forslaget er tuftet på en forutsetning om at vilkår er et effektivt virkemiddel som gjeldende bestemmelse i STL § 20 setter begrensninger for bruken av.

Fylkesmannen stiller seg spørrende til dette utgangspunktet. Det gjenspeiler ikke våre erfaringer fra dialog med Nav-ansatte i Nordland, klagebehandling og tilsyn. Vi ser heller ikke at forutsetningen er tuftet på relevant forskning og faglitteratur. Vi erfarer imidlertid at det noen ganger stilles vilkår om aktivitet som ikke er egnet til å støtte opp om lovens formål.

Stønad i medhold av STL er subsidiær. Det betyr blant annet at en i søknadsfasen sjekker ut om det foreligger andre muligheter for inntektssikring, gjør det ikke det har vedkommende

rett til økonomisk stønad i medhold av STL. Nav-kontoret skal bistå brukeren med overgang til arbeid, det følger av formålsbestemmelsen i STL.

Fylkesmannen erfarer at små kontor bruker vilkår i langt mindre grad enn større kontor. Etter å ha gjennomført tilsyn, opplæring og veiledning, opplever vi at de små kontorene kjenner brukerne sine godt. De har tid til oppfølging av den enkelte. Veilederne får gode relasjoner til brukerne, selvhjelpsprinsippet er langt framme i bevisstheten hos begge parter, motivasjonsarbeidet går lettere og behovet for å bruke vilkår blir derfor lite.

Små kontor har oftest vedtaksperioder for en måned av gangen. Dette begrunnes blant annet med ønsket om å ha hyppig kontakt med brukeren. Vilkår for vedtak som ikke løper over en viss tid, framstår uhensiktsmessig og svært vanskelig å sanksjonere.

Fylkesmannen i Nordland har videre erfart at Nav-lovens § 14 a om vurdering av den enkeltes innsatsbehov i svært liten grad praktiseres for mottagere av økonomisk sosialhjelp. Det blir ofte ikke gjort en realitetsvurdering av den enkeltes innsatsbehov og gitt innsatsgruppe kan framstå som tilfeldig. For å kunne vurdere hvilke tiltak som er nødvendig for at den enkelte skal bli selvhjulpent, er det viktig å gjøre grundige kartlegginger i samarbeid med bruker.

Forskning som Arbeidsforskningsinstituttet har gjort på bestilling fra arbeids- og velferdsdirektoratet viser at opplæring og opptrening i ordinært arbeidsliv er det som gir effekt. Slike utplasseringer krever nært samarbeid med bruker for at det skal bli vellykket og for at Nav skal oppleves som seriøs aktør av arbeidsgiverne. Fylkesmannen i Nordland stiller spørsmål ved departementets forslag om å lage særskilte tiltak for sosialhjelpsmottakere når forskningen Arbeidsforskningsinstituttet har gjort entydig viser at bruk av ordinært arbeidsmarked er det som gir effekt i arbeidet med å hjelpe brukerne ut i arbeid eller tilbake til arbeid.

I 2007 fikk Fylkesmannen i Nordland i samarbeid med Universitetet i Nordland oppdrag fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Barne- familie og ungdomsdirektoratet, Husbanken, Politidirektoratet og Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet om å forske på virksomme tilnæringsmåter, metoder og samarbeidsformer overfor risikoutsatt ungdom mellom 15 og 25 år. Prosjektet ble til *Ungdom i svevet*. Kort oppsummert er erfaringen at for å lykkes i arbeidet med ungdom må de som arbeider med dem virkelig vise at de bryr seg, snakke med ungdommene, hjelpe dem med å se sine egne muligheter, forvente noe av dem og samtidig ikke gi dem opp. Vi kan ikke se at bruk av vilkår som utgangspunkt vil støtte opp om det som viste seg å være virkningsfullt.

Departementet ønsker at hovedregelen skal være vilkår om aktivitet. Fylkesmannen i Nordland ønsker at hovedregelen skal være at alle som kontakter Nav for å søke om økonomisk sosialhjelp skal bli kartlagt, behovsvurdert og få den nødvendige oppfølgingen for å bli selvhjelpent og for å forebygge sosial arv. Vi mener at dagen ordlyd i § 20 gir det nødvendige handlingsrom.

For å styrke overgangen til arbeid kreves det mer fokus på hvordan jobbe med motivasjon og endring enn på vilkårsbruk. Endringsarbeid må bygge på indre motivasjon for å gi varige endringer.

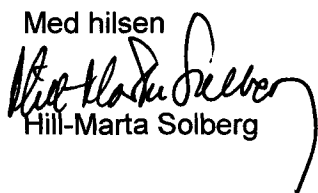
Det er et utbredt ønske ved Nav-kontorene om å komme bort fra aktivitetsmål og over mot effektmål. Det kan oppleves som motstrøms å innføre enda et aktivitetsmål.

Oppsummering

På bakgrunn av de momentene vi har ført opp, kan vi ikke se at gjeldende bestemmelse i sosialtjenestelovens § 20 er til hinder for at det stilles formålstjenelige vilkår. Vi kan heller ikke se at den foreslåtte endringen vil være et funksjonelt bidrag til å støtte opp om Nav-kontorenes arbeid med å fremme overgangen til arbeid.

Fylkesmannen i Nordland foreslår at sosialtjenestelovens § 20 består slik den er.

Med hilsen

Hill-Marta Solberg